

Data

15.02.2019

Autor

Karolina Wąsowska

System dyscyplinarny sędziów pod kontrolą Ministra Sprawiedliwości

- Ustawą z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym, przygotowaną przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę, PiS dokonało radykalnych zmian w systemie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. W wyniku tej zmiany przekazano ważne uprawnienia w ręce Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego, który może wpływać na przebieg postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów, zarówno bezpośrednio, jak i przez rzeczników dyscyplinarnych, których sam wybiera. Dotyczy to zwłaszcza Piotra Schaba oraz jego zastępców: Michała Lasoty i Przemysława Radzika. Taki system rodzi niebezpieczeństwo, że zostanie wykorzystany w celu zastraszania sędziów.
- Wybrani przez Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego Zbigniewa Ziobrę rzecznicy dyscyplinarni (oskarżyciele w postępowaniach dyscyplinarnych sędziów) Piotr Schab, Michał Lasota i Przemysław Radzik wzywają sędziów do złożenia wyjaśnień w związku z udziałem w symulacji rozprawy sądowej podczas festiwalu Pol'and'Rock, kierowaniem pytań prejudycjalnych do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wypowiedziami medialnymi oraz krytyką zmian w sądownictwie i stawianiem w obronie Konstytucji RP.
- Działania wyżej wymienionych rzeczników dyscyplinarnych urągają logice i zasadzie bezstronności, ponieważ z jednej strony dotychczasową przyczyną wszczynania postępowania przeciwko niektórym sędziom jest zarzut braku apolityczności, a z drugiej strony za brak apolityczności nie jest uznawane popieranie działań Ministra Sprawiedliwości i partii rządzącej czy wykonywanie poleceń Zbigniewa Ziobry i jego współpracowników przez innych sędziów (np. samych rzeczników dyscyplinarnych).
- Przed nowelizacją przepisów ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych w 2018 roku rzeczników dyscyplinarnych powoływała Krajowa Rada Sądownictwa (KRS), w której większość stanowili sędziowie niepowołani przez polityków¹. Nie było też specjalnie wydzielonych sądów dyscyplinarnych. Ustawa zmieniająca w 2018 roku Prawo o ustroju

¹ Do 17 stycznia 2018 roku, tj. do wejścia w życie nowelizacji ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, 17 sędziów spośród 25 członków KRS było wybieranych przez Zgromadzenia Ogólne sądów poszczególnych szczebli oraz I Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego. Po wejściu w życie nowelizacji ustawy Sejm wybiera 15 sędziów na członków KRS. Tylko dwóch sędziów, tj. I Prezes Sądu Najwyższego oraz Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego zasiada w radzie niezależnie od decyzji posłów. W przypadku obu wersji ustawy pozostałych ośmiu członków KRS to politycy, tj. Minister Sprawiedliwości, osoba powołana przez Prezydenta, czterech posłów oraz dwóch senatorów.

sądów powszechnych przyznała Ministrowi Sprawiedliwości ważne kompetencje w zakresie postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów. Obecnie powołuje on rzeczników dyscyplinarnych funkcjonujących w siedzibie KRS, powierza obowiązki sędziemu sądu dyscyplinarnego², może wnioskować o wszczęcie postępowania przeciwko wybranemu sędziemu oraz zgłaszać sprzeciw wobec umorzenia postępowania. Pośrednio, poprzez zwierzchnictwo nad Rzecznikiem Dyscyplinarnym Sędziów Sądów Powszechnych, ma wpływ na wybór rzeczników dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych i okręgowych oraz ich działania. Takich kompetencji Minister Sprawiedliwości nie posiadał przed zmianą ustawy w 2018 roku.

- Zmiany w zakresie postępowania dyscyplinarnego sędziów nastąpiły na mocy nowelizacji ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, wprowadzonej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym. Ustawa weszła w życie 3 kwietnia 2018 roku. Projekt tej ustawy zgłosił Prezydent RP Andrzej Duda, który w lipcu 2017 roku zawetował inną ustawę o Sądzie Najwyższym. Zarzucił jej wówczas, że w zbyt dużym stopniu uzależnia sędziów Sądu Najwyższego od Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego.
- Prezydent Andrzej Duda uzasadniał, nie powołując się na żadne badania naukowe³, konieczność wprowadzenia zmian w zakresie postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów „nieumiejętnością sędziów Sądu Najwyższego do egzekwowania konsekwencji przewinień dyscyplinarnych sędziów”. Zmiany miały zapewnić „lepszą organizację i zwiększenie skuteczności rozpatrywania spraw dyscyplinarnych zawodów zaufania publicznego, które mają istotne znaczenie dla autorytetu tych zawodów”. W uzasadnieniu do projektu nie przeprowadzono żadnego dowodu na to, że proponowane zmiany poprawią system odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. Nie uwzględniono również niebezpieczeństwa zastraszania sędziów.
- Analiza systemu dyscyplinarnego karania sędziów dotyczy wyłącznie sędziów sądów powszechnych. Postępowania dyscyplinarne w sądach administracyjnych nie uległy zmianie. Sądem właściwym w sprawach dyscyplinarnych jest w tym przypadku Naczelny Sąd Administracyjny. Rzecznikiem dyscyplinarnym jest Rzecznik Dyscyplinarny Naczelnego Sądu Administracyjnego, którego wybiera Kolegium Naczelnego Sądu Administracyjnego. W odróżnieniu od sądów powszechnych postępowania dyscyplinarne sędziów sądów administracyjnych nie uległy upolitycznieniu.

² Lista powołanych przez ministra sędziów: <https://www.ms.gov.pl/pl/informacje/news,11288,powolania-sedziow-dyscyplinarnych.html>.

³ Uzasadnienie do projektu ustawy o Sądzie Najwyższym, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/5AB89A44A6408C3CC12581D800339FED/%24File/2003.pdf>.

Porównanie wybranych przepisów ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych przed i po wejściu w życie nowelizacji z dnia 3 kwietnia 2018 roku.

	Tak było	Tak jest
Które sądy orzekają w sprawach dyscyplinarnych? (art. 110)	Sądami dyscyplinarnymi w sprawach dyscyplinarnych sędziów są: 1) <u>w pierwszej instancji</u> : sądy apelacyjne; 2) <u>w drugiej instancji</u> : Sąd Najwyższy.	[od 3 kwietnia 2018 roku] W sprawach dyscyplinarnych sędziów orzekają: 1. <u>w pierwszej instancji</u> : a) sądy dyscyplinarne przy sądach apelacyjnych w składzie trzech sędziów, b) Sąd Najwyższy w składzie dwóch sędziów Izby Dyscyplinarnej i jednego ławnika Sądu Najwyższego; 2. <u>w drugiej instancji</u> : Sąd Najwyższy w składzie dwóch sędziów Izby Dyscyplinarnej i jednego ławnika Sądu Najwyższego.
Kto powierza obowiązki sędziego sądu dyscyplinarnego? (art. 110a)	<i>Nie było specjalnie powoływanych sędziów sądu dyscyplinarnego, ponieważ nie funkcjonowały odrębne sądy dyscyplinarne.</i>	[od 3 kwietnia 2018 roku] <u>Minister Sprawiedliwości powierza obowiązki</u> sędziego sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym sędziemu sądu powszechnego posiadającemu co najmniej dziesięcioletni staż pracy na stanowisku sędziego, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa.
Kadencja sędziego sądu dyscyplinarnego (art. 110a)	<i>j.w.</i>	[od 3 kwietnia 2018 roku] Kadencja sędziego sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym trwa <u>sześć lat</u> .
Kto powołuje Prezesa sądu dyscyplinarnego? (art. 110b)	<i>Nie było specjalnych sądów dyscyplinarnych. Ich rolę pełniły sądy apelacyjne i Sąd Najwyższy.</i>	[od 3 kwietnia 2018 roku] Prezesa sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym powołuje spośród sędziów tego sądu dyscyplinarnego <u>Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej</u> . Kadencja trwa <u>trzy lata</u> .

<p>Liczba sędziów orzekających w sądach dyscyplinarnych (art. 110c)</p>	<p>j.w.</p>	<p>[od 3 kwietnia 2018 roku] Liczbę sędziów orzekających w sądach dyscyplinarnych określa Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.</p>
<p>Kto jest oskarżycielem przed sądem dyscyplinarnym? (art. 112)</p>	<p>Uprawnionym oskarżycielem przed sądem dyscyplinarnym w sprawach sędziów sądów apelacyjnych, a także prezesów oraz wiceprezesów sądów okręgowych, jest <u>rzecznik dyscyplinarny</u>, natomiast w sprawach pozostałych sędziów – <u>zastępca rzecznika dyscyplinarnego</u>.</p>	<p>[od 3 kwietnia 2018 roku] Oskarżycielami przed sądem dyscyplinarnym są <u>Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych oraz Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych</u>, a także <u>zastępcy rzecznika dyscyplinarnego działający przy sądach apelacyjnych i zastępcy rzecznika dyscyplinarnego działający przy sądach okręgowych</u>.</p>
<p>Kto powołuje Rzecznika Dyscyplinarnego? (art. 112)</p>	<p><u>Rzecznika dyscyplinarnego wybiera, spośród kandydatów zgłoszonych przez zgromadzenia ogólne sędziów apelacji, Krajowa Rada Sądownictwa</u>. Rzecznik dyscyplinarny działa przy Krajowej Radzie Sądownictwa. Kadencja rzecznika dyscyplinarnego trwa cztery lata.</p>	<p>[od 3 kwietnia 2018 roku] Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych oraz dwóch Zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych <u>powołuje Minister Sprawiedliwości</u> na czteroletnią kadencję.</p>
<p>Kto powołuje zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego działających przy sądach okręgowych i apelacyjnych? (art. 112)</p>	<p>Zastępców rzecznika dyscyplinarnego wybierają <u>dla każdej apelacji kolegia sądów apelacyjnych</u>, a dla każdego okręgu <u>kolegia sądów okręgowych</u> spośród sędziów danego sądu. <u>Kadencja zastępców rzecznika trwa dwa lata</u>.</p>	<p>[od 3 kwietnia 2018 roku]</p> <ol style="list-style-type: none"> <u>Zgromadzenie ogólne sędziów okręgu/apelacji</u>, przedstawia Rzecznikowi Dyscyplinarnemu Sędziów Sądów Powszechnych <u>sześciu kandydatów</u> na to stanowisko, którzy uzyskali najwyższą liczbę głosów wybranych na tym samym zgromadzeniu. <u>Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych</u> <u>powołuje na stanowisko zastępcy działającego przy sądzie okręgowym/apelacyjnym jednego z przedstawionych kandydatów na czteroletnią kadencję</u>. Jeżeli kandydaci na stanowisko zastępcy rzecznika dyscyplinarnego nie zostaną przedstawieni w wymaganej liczbie lub terminie, <u>Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych</u> <u>powierza obowiązki zastępcy sędziemu przez siebie wybranemu</u>.

<p>W jaki sposób jest wyznaczany rzecznik przy sądach apelacyjnych i okręgowych do prowadzenia sprawy dyscyplinarnej (art. 112a)</p>	<p><i>W sprawach sędziów sądów apelacyjnych, a także prezesów oraz wiceprezesów sądów okręgowych, właściwy był zawsze rzecznik dyscyplinarny, który działał przy KRS. W przypadku pozostałych sędziów właściwi byli zastępcy rzecznika dyscyplinarnego działający przy sądzie apelacyjnym lub okręgowym. W sprawach sędziów sądów rejonowych właściwy był zastępca rzecznika przy sądzie okręgowym, działający w okręgu sędziego. W sprawach sędziów sądów okręgowych właściwy był zastępca rzecznika przy sądzie apelacyjnym, działający w obszarze apelacji sędziego.</i></p>	<p>[od 10 sierpnia 2018 roku] Rzecznika dyscyplinarного do prowadzenia sprawy dyscyplinarnej wyznacza się <u>w kolejności wpływu spraw, wedle alfabetycznej listy</u> rzeczników dyscyplinarных.</p>
<p>Przejęcie sprawy przez Rzecznika Dyscyplinarного Sądów Powszechnych (art. 112a)</p>	<p><i>Nie było Rzecznika Dyscyplinarного Sądów Powszechnych. Był rzecznik dyscyplinarny, który był właściwy w innych sprawach niż zastępcy rzecznika dyscyplinarного.</i></p>	<p>[od 3 kwietnia 2018 roku] Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych oraz Zastępca Rzecznika Dyscyplinarного Sędziów Sądów Powszechnych <u>może przejąć sprawę (na mocy własnej decyzji)</u> prowadzoną przez zastępcę rzecznika dyscyplinarного działającego przy sądzie okręgowym, a także <u>przekazać temu rzecznikowi sprawę do prowadzenia.</u></p>
<p>Kim jest Rzecznik Dyscyplinarny Ministra Sprawiedliwości? (art. 112b)</p>	<p><i>Nie było Rzecznika Dyscyplinarного Ministra Sprawiedliwości.</i></p>	<p>[od 3 kwietnia 2018 roku] Minister Sprawiedliwości może powołać Rzecznika Dyscyplinarного Ministra Sprawiedliwości do prowadzenia określonej sprawy dotyczącej sędziego.</p>
<p>Uprawnienia Rzecznika Dyscyplinarного Ministra Sprawiedliwości (art. 112b)</p>	<p><i>j.w.</i></p>	<p>[od 3 kwietnia 2018 roku]</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powołanie Rzecznika Dyscyplinarного Ministra Sprawiedliwości <u>wyłącza innego rzecznika</u> od podejmowania czynności w określonej sprawie. 2. Rzecznik Dyscyplinarny Ministra Sprawiedliwości <u>może wszcząć postępowanie</u> na wniosek Ministra Sprawiedliwości albo <u>wstąpić do toczącego się postępowania.</u>

Stan prawny do 3 kwietnia 2018 roku

Przed znowelizowaniem ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych w kwietniu 2018 roku, system dyscyplinarny w sądach powszechnych był niezależny od decyzji polityków. Minister Sprawiedliwości, Sejm ani jakikolwiek inny polityk nie mieli kompetencji do ingerowania w przebieg postępowań dyscyplinarnych sędziów. System ten był jednocześnie mniej rozbudowany niż ten wprowadzony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym, która znowelizowała ustawę Prawo o ustroju sądów powszechnych i weszła w życie 3 kwietnia 2018 roku.

Schemat systemu dyscyplinarnego sędziów

Na system postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów składali się:

1. **rzecznik dyscyplinarny i jego zastępcy**, którzy, podobnie jak teraz, pełnili rolę oskarżycieli przed sądem dyscyplinarnym. Ich odpowiednikiem w postępowaniu przed sądem karnym są prokuratorzy. Posiadali kompetencje w zakresie prowadzenia postępowań wyjaśniających wobec sędziów.
2. **sądy apelacyjne i Sąd Najwyższy**, które pełniły funkcję sądów dyscyplinarnych.

Rzecznik dyscyplinarny działał przy Krajowej Radzie Sądownictwa, a jego zastępcy funkcjonowali przy każdym sądzie apelacyjnym oraz okręgowym. W każdym sądzie był co najmniej jeden zastępca rzecznika dyscyplinarnego. Zatem łącznie w sądach apelacyjnych było ich co najmniej 11 (Sąd Apelacyjny w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie oraz Wrocławiu). Natomiast w sądach okręgowych – co najmniej 45⁴. Przepisy ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych nie precyzowały liczby zastępców rzecznika dyscyplinarnego funkcjonujących przy poszczególnych sądach.

Funkcję sądów dyscyplinarnych w I instancji pełniły sądy apelacyjne, a w II instancji Sąd Najwyższy. Nie było specjalnie wydzielonych sądów dyscyplinarnych działających przy poszczególnych sądach. Właściwym miejscowo sądem dyscyplinarnym I instancji był sąd apelacyjny, w którego okręgu pełnił służbę sędzia sądu rejonowego objęty postępowaniem dyscyplinarnym. W przypadku sędziów sądów apelacyjnych, aby uniknąć sytuacji, w której postępowanie dyscyplinarne jest prowadzone w tym samym sądzie, w którym orzeka sędzia, wyznaczany był inny sąd apelacyjny. Wskazanie właściwego miejscowo sądu apelacyjnego stanowiło kompetencję I Prezesa Sądu Najwyższego⁵.

⁴ Aktualną listę Sądów Okręgowych zawiera Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 października 2014 roku w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz. U. 2014 poz. 1407).

⁵ T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski, *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 509-510.

Kto powoływał rzeczników i powierzał obowiązki sędziom?

1. Rzecznicy dyscyplinarni

Rzecznik dyscyplinarny był wybierany przez Krajową Radę Sądownictwa spośród kandydatów zgłoszonych przez zgromadzenia ogólne sędziów sądów apelacyjnych. Natomiast jego zastępcy wybierani byli przez kolegia sądów apelacyjnych (organ sądu) – dla każdego sądu apelacyjnego oraz przez kolegia sądów okręgowych – dla każdego sądu okręgowego.

2. Sądy

Sędziowie do orzekania w danej sprawie dyscyplinarnej wybierani byli losowo spośród wszystkich sędziów sądu apelacyjnego (I instancja) lub Sądu Najwyższego (I lub II instancja). Wyjątek stanowili prezesi i wiceprezesi tych sądów oraz rzecznicy dyscyplinarni, którzy byli bezwzględnie wyłączeni z możliwości orzekania w tego rodzaju sprawach. Skład orzekający liczył zawsze trzech sędziów.

Postępowania dyscyplinarne

Po przemianach ustrojowych w 1989 roku system dyscyplinarnego postępowania wobec sędziów wymagał zmiany. Przez kolejne lata w debacie publicznej ten temat był wielokrotnie podnoszony. W literaturze wskazuje się na niewydolność tego systemu oraz powodowanie z każdym kolejnym rokiem coraz większych zaległości w sądzie dyscyplinarnym⁶. Za ten stan rzeczy obwiniano wadliwą strukturę sądownictwa dyscyplinarnego. Zmianę przyniosła ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych⁷ z 2001 roku, która usprawniła system spełniając tym samym standardy demokratycznego państwa oraz oczekiwania społeczne wobec odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów⁸.

Korzyścią, jaką przyniosła zmiana legislacyjna z 2001 roku, było wprowadzenie standardu losowania sędziów do składów orzekających w postępowaniach dyscyplinarnych. W literaturze prawniczej wskazuje się, że miało to na celu zapewnienie całkowitej przypadkowości doboru sędziów, a przez to zapewnienie bezstronności, która nie budziłaby wątpliwości⁹. Dodatkowo, wzmocnieniem prawidłowego przebiegu postępowania wobec sędziego była obowiązująca wówczas zasada jawności losowania, dzięki czemu obwiniony sędzia miał prawo do zapoznania się z protokołem przebiegu losowania. Nie było to równoznaczne z uprawnieniem obwinionego do uczestnictwa w akcie losowania, dzięki czemu wyłączało jego wpływ na przebieg losowania i zapewniało niezależność w wyborze sędziów¹⁰.

W literaturze trudno znaleźć popartą dowodami krytykę wobec systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, funkcjonującego w latach 2001–2018. Wręcz przeciwnie, zdarzała się krytyka wobec sumienności Krajowej Rady Sądownictwa, która zdaniem niektórych zbyt

⁶ W. Kozielowicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Warszawa 2012, s. 385.

⁷ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. 2001 nr 98 poz. 1070.

⁸ W. Kozielowicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna...*, s. 385-386.

⁹ T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski, *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 511-515.

¹⁰ Wyrok SN z 8 października 2008 roku, SNO 76/08, OSNSD 2008, poz. 87.

wnikliwie analizowała każdy przypadek orzeczenia sądu dyscyplinarnego wobec sędziego. Przekładało się to często na wnoszenie odwołań na niekorzyść sędziów. Jednak każdy taki przypadek był poddawany wnikliwej dyskusji na posiedzeniu plenarnym KRS¹¹. Mowa tu o Krajowej Radzie Sądownictwa przed zmianami legislacyjnymi i wymianą jej składu w 2018 roku¹².

Przeforsowane przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę zmiany miały zapewnić „lepszą organizację i zwiększenie skuteczności rozpatrywania spraw dyscyplinarnych zawodów zaufania publicznego, które mają istotne znaczenie dla autorytetu tych zawodów”. To była – jak wskazano – gołosłowna teza.

Zmiany po wejściu w życie ustawy 3 kwietnia 2018 roku

Zmiany nastąpiły na mocy nowelizacji ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, wprowadzonej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym. System dyscyplinarnego karania sędziów uległ wówczas zasadniczemu przekształceniu. Został on rozbudowany oraz przyznał większość kompetencji w zakresie postępowań dyscyplinarnych aktywnemu politykowi – Ministrowi Sprawiedliwości, który jest jednocześnie prokuratorem generalnym.

Ustawa weszła w życie 3 kwietnia 2018 roku. Jej projekt do Sejmu zgłosił Prezydent RP Andrzej Duda, który w lipcu 2017 roku zawetował inną ustawę o Sądzie Najwyższym. Zarzucił jej wówczas częściową niekonstytucyjność. Zwrócił uwagę na fakt zbyt dużej zależności sędziów SN od Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego¹³, co jego zdaniem mogłoby wpłynąć na niezależność sądu i autorytet sądu w społeczeństwie. Pomimo tych obaw, dwa miesiące później zaproponował własne rozwiązania, które co prawda w mniejszym stopniu uzależniają Sąd Najwyższy od Ministra Sprawiedliwości, ale zwiększają rolę innego politycznego organu, tj. Krajowej Rady Sądownictwa, której skład, po zmianach ustawy o KRS, zależy od większości rządzącej¹⁴. Ponadto, zgłoszona przez Prezydenta ustawa o Sądzie Najwyższym uzależnia od Ministra Sprawiedliwości wszystkie inne sądy i wszystkich innych sędziów, nadając Ministrowi kompetencje w zakresie postępowań dyscyplinarnych sędziów. Pozostawia system dyscyplinarny pod niemal całkowitą i niczym nieograniczoną kontrolą Ministra, który jest jednocześnie Prokuratorem Generalnym i jednym z liderów politycznych rządzącej, parlamentarnej większości.

¹¹ K. Wojtaszek, *Czy warto pisać o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów*, Krajowa Rada Sądownictwa 2/2016.

¹² Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 roku poz. 3).

¹³ Zgodnie z zawetowaną ustawą Minister Sprawiedliwości miał decydować o tym którzy sędziowie Sądu Najwyższego nie przejdą w stan spoczynku i będą mogli nadal sprawować swoją funkcję w tym sądzie. Patrz: *Stanowisko FOR w sprawie projektu ustawy o Sądzie Najwyższym oraz nowelizacji ustaw o Krajowej Radzie Sądownictwa i o ustroju sądów powszechnych*, 20.07.2017, <https://for.org.pl/pl/a/5400,stanowisko-for-w-sprawie-projektu-ustawy-o-sadzie-najwyzszym-oraz-nowelizacji-ustaw-o-krajowej-radzie-sadownictwa-i-o-ustroju-sadow-powszechnych>, (dostęp 09.01.2019).

¹⁴ Członków Krajowej Rady Sądownictwa wybiera Sejm większością 3/5 głosów, przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów. W głosowaniu na członków KRS, które odbyło się w marcu 2018 roku, zagłosowali posłowie PiS oraz Kukiz'15, co pozwoliło spełnić warunek większości 3/5 głosów. Patrz: Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 roku poz. 3).

Europejska Sieć Rad Sądownictwa (ENCJ) w 2015 roku opracowała raport dotyczący standardów postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów¹⁵. Próbując wskazać, gdzie jest stan równowagi pomiędzy sędziowską dyscypliną a sędziowską niezależnością podkreśliła, że niezależność sądownictwa ma podstawowe znaczenie i musi być chroniona przez sądownictwo w interesie publicznym. W tym kontekście uzależnienie sądownictwa od polityków jest sprzeczne nie tylko z Konstytucją i łamie zasadę równowagi władz, ale przede wszystkim zagraża interesowi publicznemu.

Nowe kompetencje Ministra Sprawiedliwości (po 3 kwietnia 2018 roku)

Zmiany w systemie dyscyplinarnego karania sędziów spowodowały, że zakres kompetencji Ministra Sprawiedliwości się zwiększył. Do uprawnień, które już posiadał, m.in. takich jak:

- powoływanie i odwoływanie prezesów oraz wiceprezesów sądów powszechnych¹⁶,
- nadzorowanie pracy prokuratury jako prokurator generalny,
- ingerowanie w toczące się śledztwa, przez wpływ na działania podległych mu prokuratorów,
- wydawanie poleceń poszczególnym prokuratorom,
- możliwość przeniesienia konkretnego śledztwa z prokuratury do prokuratury,

doszły również kompetencje w zakresie systemu dyscyplinarnego sądów powszechnych. Na mocy nowelizacji ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych Minister Sprawiedliwości zyskał następujące uprawnienia:

- powierzenie obowiązków sędziego sądu dyscyplinarnego przy sędzie apelacyjnym sędziemu sądu powszechnego – Minister zasięga w tym zakresie opinii Krajowej Rady Sądownictwa, również wybranej przez polityków partii rządzącej, ale nie ma obowiązku brać pod uwagę tej opinii przy podejmowaniu decyzji;
- określenie, w drodze rozporządzenia, liczby sędziów¹⁷ w sądach dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych;
- powoływanie i odwoływanie Rzecznika Dyscyplinarnego Sądów Powszechnych i jego dwóch zastępców,
- możliwość złożenia wniosku do rzecznika dyscyplinarnego o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego,
- możliwość złożenia odwołania od postanowienia rzecznika dyscyplinarnego, w którym umorzył sprawę, o której wszczęcie wnioskował Minister,
- możliwość złożenia wniosku do rzecznika dyscyplinarnego o wszczęcie postępowania wyjaśniającego w sprawie sędziego,

¹⁵ *Minimum Judicial Standards V, Disciplinary proceedings and liability of judges*, ENCJ Report 2014-2015, https://www.ency.eu/images/stories/pdf/GA/Hague/encj_report_minimum_standards_v_adopted_ga_june_2015.pdf

¹⁶ Procedura odwołania określona została w art. 27 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 27 lipca 2001 roku (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.).

¹⁷ Liczba sędziów w sądach dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości, wynosi obecnie 127. Patrz: Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 kwietnia 2018 roku w sprawie ustalenia liczby sędziów w sądach dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych (Dz. U. 2018 poz. 758).

- możliwość złożenia sprzeciwu do każdego postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego, które decyzją rzecznika dyscyplinarnego zostało umorzone wobec braku podstaw do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Skutkuje to obowiązkiem wszczęcia przez rzecznika dyscyplinarnego postępowania dyscyplinarnego i uwzględnieniem wskazówek Ministra odnośnie toku tego postępowania.
- możliwość powołania Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości do prowadzenia konkretnie określonej sprawy sędziego. Wyłącza to rzecznika dyscyplinarnego, który prowadził to postępowanie.

Nowelizacje dały Ministrowi Sprawiedliwości nieograniczony wpływ na postępowania dyscyplinarne sędziów. Brak hamulców wobec Ministra w tym zakresie w dużym stopniu uzależnia sądownictwo od decyzji jednego, konkretnego polityka. Ma zatem znaczenie w przypadku orzekania w sprawach politycznych lub innych związanych w jakikolwiek sposób z osobami należącymi do partii rządzącej. Można mieć wówczas uzasadnioną wątpliwość co do niezależności sądownictwa i niezawisłości sędziów.

Schemat systemu dyscyplinarnego sędziów (po 3 kwietnia 2018 roku)

Na system dyscyplinarnego karania sędziów składają się:

1. **Rzecznicy dyscyplinarni**, pełniący funkcję oskarżycieli w postępowaniach dyscyplinarnych sędziów. Ich odpowiednikiem w powszechnym systemie sądownictwa są prokuratorzy. Rzecznicy dyscyplinarni wszczynają i prowadzą postępowanie wyjaśniające oraz postępowanie dyscyplinarne. Decyzję o wszczęciu postępowania podejmują samodzielnie lub na wniosek ministra sprawiedliwości.

Liczba rzeczników dyscyplinarnych wzrosła o dwie kluczowe obecnie postaci, tj. zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego, którzy działają również przy KRS. Istotne jest to, że z Krajową Radą Sądownictwa łączy ich tylko ta sama siedziba, a za ich działania odpowiada bezpośrednio Ministerstwo Sprawiedliwości.

Schemat wszystkich rzeczników dyscyplinarnych przedstawia się następująco:

- **Rzecznicy przy KRS – 5 sędziów**, w tym 2 wojskowych (Rzecznik Dyscyplinarny Piotr Schab oraz jego dwaj zastępcy – Michał Lasota i Przemysław Radzik, Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Wojskowych mjr Andrzej Wilczewski oraz jego zastępca mjr Krzysztof Baranowski).
- **Rzecznik Dyscyplinarny Sądu Najwyższego**
- Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego **przy Sądach Apelacyjnych – 11**
- Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego **przy Sądach Okręgowych – 45**

2. **Sądy dyscyplinarne**, czyli sądy, które orzekają w sprawach dyscyplinarnych sędziów.

Największą zmianą w zakresie orzekania w sprawach dyscyplinarnych, jaka nastąpiła w kwietniu 2018 roku jest powstanie odrębnych sądów dyscyplinarnych, które funkcjonują przy sądach

apelacyjnych. Wcześniej to sąd apelacyjny jako taki orzekał w sprawach dyscyplinarnych sędziów. Sądy dyscyplinarne rozstrzygają większość spraw dyscyplinarnych sędziów w I instancji, za wyjątkiem najcięższych przewinień. Do tych w I instancji właściwa jest **Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego**¹⁸. Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, której skład zależy od decyzji zdominowanej przez przedstawicieli większości rządzącej nowej Krajowej Rady Sądownictwa, jest jednocześnie sądem odwoławczym dla spraw dyscyplinarnych sędziów. Na czele sądów dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych stoją Prezesi Sądów Dyscyplinarnych.

3. Zespół doradczy do spraw etyki i postępowań dyscyplinarnych sędziów - trzecia płaszczyzna systemu dyscyplinarnego wobec sędziów.

Zespół został powołany na mocy zarządzenia Ministra Sprawiedliwości Zbigniewa Ziobro, w dniu 10.09.2018 roku Zespół zajmie się analizą funkcjonowania zreformowanego systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. Ma pomóc w wypracowywaniu katalogu dobrych praktyk dla sędziów. Katalog obejmie zasady działalności sędziów zarówno w pracy zawodowej, jak i poza nią. Z informacji zamieszczonych na stronie internetowej Ministerstwa można też wyczytać, że niewykluczone są również kolejne zmiany legislacyjne w zakresie dyscyplinowania sędziów, ale także w zbiorze zasad etyki zawodowej sędziów.

W skład Zespołu wchodzi:

- sędzia Łukasz Piebiak, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości – Przewodniczący Zespołu;
- sędzia Paweł Zwolak, Dyrektor Departamentu Nadzoru Administracyjnego w Ministerstwie Sprawiedliwości – Zastępca Przewodniczącego Zespołu;
- sędzia Dariusz Kupczak, Naczelnik Wydziału do spraw Odpowiedzialności Dyscyplinarnej Sędziów w Departamencie Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych Ministerstwa Sprawiedliwości – Sekretarz Zespołu;
- sędzia Jarosław Dudzicz, członek Komisji do spraw Odpowiedzialności Dyscyplinarnej Sędziów i Asesorów Sądowych Krajowej Rady Sądownictwa;
- sędzia Tomasz Szymdt, Dyrektor Wydziału Prawnego w Biurze Krajowej Rady Sądownictwa;
- sędzia Piotr Schab, Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych;
- sędzia Michał Lasota, Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych;
- sędzia Przemysław Radzik, Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych;
- sędzia Arkadiusz Cichocki, Prezes Sądu Okręgowego w Gliwicach.

To kolejna płaszczyzna systemu dyscyplinarnego karania sędziów, w której główną rolę odgrywa Ministerstwo Sprawiedliwości.

¹⁸ Skład Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego: http://www.sn.pl/osadzienajwyzszym/SitePages/Organizacja.aspx?ListName=Org_ID.

Kto powołuje rzeczników i powierza obowiązki sędziom?

1. Rzecznicy dyscyplinarni

Zgodnie z nowelizacją ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, która weszła w życie 3 kwietnia 2018 roku Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych oraz jego dwóch zastępców powołuje Minister Sprawiedliwości na czteroletnie kadencje. Chociaż co do tego można mieć uzasadnione wątpliwości.

Zmieniając ustawę Prawo o ustroju sądów powszechnych, zarówno Prezydent, jak i posłowie oraz senatorowie nie dopatrzyli się niezgodności tych przepisów z inną obowiązującą już ustawą o Krajowej Radzie Sądownictwa¹⁹. Zgodnie z tą ustawą do innych zadań KRS, wynikających z odrębnych ustaw, należy w szczególności wybór rzecznika dyscyplinarnego sędziów sądów powszechnych. Zatem zgodnie z obowiązującym prawem zarówno Minister Sprawiedliwości, jak i Krajowa Rada Sądownictwa mają kompetencje do powoływania rzecznika dyscyplinarnego. W przypadku takiej sytuacji, gdzie dwóm podmiotom nadano te same uprawnienia, należy zastosować jedną z reguł kolizyjnych, czyli takich, które mają na celu usunięcie sprzeczności w systemie prawa. Ze względu na fakt, że obie ustawy mają taką samą wagę w polskim systemie prawnym, tzn. są to akty równorzędne, to norma uchwalona później, uchyla tę, która była uchwalona wcześniej. Jest to przykład niechlujnego i niespójnego stanowienia prawa przez polityków. System prawa powinien być zrozumiały i pozbawiony sprzeczności, aby przyjęte rozwiązania nie budziły wątpliwości wśród obywateli.

Zastępców rzecznika dyscyplinarnego, działających przy sądach apelacyjnych i sądach okręgowych powołuje Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych spośród 6 kandydatów, przedstawionych – odpowiednio – przez zgromadzenie ogólne sędziów apelacji (organ sądu w danym Sądzie Apelacyjnym) lub zgromadzenie ogólne sędziów okręgu (organ sądu w danym Sądzie Okręgowym). Lista powołanych zastępców przy sądach apelacyjnych i okręgowych dostępna jest na stronie internetowej Krajowej Rady Sądownictwa pod adresem <http://www.krs.pl/pl/rzeczniczy-dyscyplinarni>.

Na uwagę zasługuje fakt, że wśród kandydatów na zastępców rzecznika przy sądach apelacyjnych i okręgowych znalazły się również osoby, które nie zgłaszały się na tę listę²⁰. Umieszczono ich bez ich zgody, na co Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę Ministrowi Sprawiedliwości. MS w odpowiedzi przywołał nowowprowadzone przepisy²¹, zgodnie z którymi do umieszczenia sędziego na liście kandydatów na zastępcę rzecznika dyscyplinarnego nie jest wymagana zgoda tego sędziego. Co więcej, wpisany na listę sędzia nie ma prawnej możliwości złożenia sprzeciwu wobec takiego stanu rzeczy. Sędziemu, który sprzeciwi się przyznaniu mu obowiązków zastępcy rzecznika dyscyplinarnego grozi postępowanie dyscyplinarne.

¹⁹ Ustawa z dnia 12 maja 2011 roku o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. 2011 nr 126 poz. 714).

²⁰ Dotyczy to m. in. trzech sędzi Sądu Okręgowego w Olsztynie - Iwony Litwińskiej-Palacz, Olgi Rybus i Małgorzaty Tomkiewicz. <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/sedziowie-dyscyplinarni-sadow-powszechnych-lista,850398.html>.

²¹ Nowelizacja ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, która weszła w życie 3 kwietnia 2018 roku.

2. Sądy dyscyplinarne

W odniesieniu do sądów dyscyplinarnych przy sądach apelacyjnych, stojący na ich czele Prezesi Sądów Dyscyplinarnych zostali powołani 13.11.2018 roku przez Sędziego Sądu Najwyższego i Prezesa Izby Dyscyplinarnej SN Jana Majchrowskiego powołanego do SN przez nową, zdominowaną przez nominatów partii rządzącej KRS. Natomiast w skład sądów dyscyplinarnych wchodzi sędziowie, którym powierzył te obowiązki Minister Sprawiedliwości²². Zatem na tym poziomie systemu dyscyplinarnego Minister również posiada znaczący wpływ.

Postępowanie nowych rzeczników dyscyplinarnych

Poniżej zostały opisane wyłącznie przypadki, w których postępowania prowadzili Rzecznicy Dyscyplinarni: Piotr Schab, Michał Lasota oraz Przemysław Radzik, ze względu na ich wysoką aktywność. Wzywają oni regularnie kolejnych sędziów w celu złożenia wyjaśnień lub złożenia zeznań w charakterze świadka. Wątpliwości budzą powody tych wezwań oraz metody działania samych rzeczników.

Przeciwko **sędziemu Igorowi Tulei**²³ prowadzonych jest kilka postępowań jednocześnie. Wzywany jest najczęściej przez zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego Przemysława Radzika. Dotychczasowe wezwania dotyczyły:

- skierowania pytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), które dotyczyło zobowiązania z art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej. Artykuł ten wskazuje na konieczność zapewnienia przez państwo członkowskie skutecznej ochrony sądowej. Z tego powodu sędzia Tuleja otrzymał wezwanie do złożenia oświadczenia dotyczącego „możliwego ekscesu orzeczniczego polegającego na spowodowaniu zwrócenia się z pytaniem prejudycjalnym wbrew warunkom z art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej”²⁴.
- udziału sędziego w festiwalu Pol’and’Rock w Kostrzynie nad Odrą (dawniej Przystanek Woodstock) oraz organizowanej tam symulacji rozprawy;
- wypowiedzi medialnych sędziego, w których podnosił słowa krytyki na zmiany legislacyjne w Sądzie Najwyższym oraz sposób organizacji nowej Krajowej Rady Sądownictwa;

Podobne wezwanie do złożenia oświadczenia, związane ze skierowaniem pytania prejudycjalnego do TSUE otrzymała **sędzia Ewa Maciejewska**²⁵. Podobnie jak w przypadku sędziego Tulei pismo wystosował zastępca rzecznika dyscyplinarnego P. Radzik. Wcześniej, we wrześniu 2018 roku, została już przesłuchana w charakterze świadka przez rzecznika

²² Lista powołanych przez ministra sędziów: <https://www.ms.gov.pl/pl/informacje/news,11288,powolania-sedziow-dyscyplinarnych.html>

²³ Postępowania wobec sędziego Igora Tulei, Archiwum Represji, Komitet Obrony Sprawiedliwości, <http://komitetobronysprawiedliwosci.pl/wpis-postac/igor-tuleja/>

²⁴ Opinie KOS (12/2018), Warszawa, 13.12.2018 roku

²⁵ Postępowania wobec sędzi Ewy Maciejewskiej, Archiwum Represji, Komitet Obrony Sprawiedliwości, <http://komitetobronysprawiedliwosci.pl/wpis-postac/ewa-maciejewska/>

dyscyplinarnego w związku z tym samym pytaniem prejudycjalnym. Pytanie do TSUE skierował Sąd Okręgowy w Łodzi, a odnosiło się ono do wpływu nowych przepisów dyscyplinarnych wobec sędziów na niezależność sędziowską.

Sędzia Ewa Maciejewska doświadczyła też kontroli ze strony zastępcy rzecznika dyscyplinarnego w postaci weryfikacji ostatnich trzech lat jej pracy w sądzie. Pismo w tej sprawie sędzia P. Radzik skierował do Sądu Okręgowego w Łodzi. Zgodnie z treścią dokumentu, sąd miał zwrócić szczególną uwagę na sprawy, w których stroną był Skarb Państwa.

Kolejnym przykładem działania rzeczników dyscyplinarnych jest **sędzia Monika Frąckowiak**²⁶, która została wezwana do złożenia wyjaśnień w związku z udziałem w symulacji rozprawy podczas Pol'and'Rock Festival. Zdaniem zastępcy rzecznika dyscyplinarnego P. Radzika sędzia „dopuszczała się przewinienia dyscyplinarnego polegającego na uchybieniu godności sprawowanego urzędu podczas publicznego wystąpienia na festiwalu muzycznym Pol'and'Rock w sierpniu 2018 roku”²⁷. W tej samej sprawie sędzia P. Radzik skierował pismo do Prezesa Sądu Rejonowego – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, aby ten udostępnił wszystkie statystyki, informacje o kontrolach i opinie dotyczące sędzi Frąckowiak z ostatnich trzech lat jej pracy. Rzecznik P. Radzik jest zainteresowany w szczególności tym, „czy sędzi Frąckowiak kiedykolwiek zdarzyło się kwestionować polecenia przełożonych, a jeśli tak, to w jakiej formie”²⁸. Po przeanalizowaniu przez Rzecznika Dyscyplinarnego udostępnionych mu informacji, wszczął on wobec sędzi postępowanie dyscyplinarne oraz postawił jej zarzuty. Na uwagę zasługuje sposób ogłoszenia tej informacji, ponieważ Rzecznik Dyscyplinarny Piotr Schab wydał w tej sprawie publicznie dostępne oświadczenie, zanim jeszcze sędzia Frąckowiak otrzymała informację o postawieniu jej zarzutów. Oświadczenie dotyczyło również wszczęcia postępowania dyscyplinarnego oraz postawienia zarzutów sędzi Olimpii Barańskiej-Małoszek, w odniesieniu do której rzecznik P. Radzik również poprosił wcześniej o udostępnienie informacji o efektach jej pracy.

We wrześniu Krajowa Rada Sądownictwa otrzymała anonimowy donos na sędzię Frąckowiak, który dotyczył jej wypowiedzi medialnych krytykujących zmiany w systemie sądownictwa. Sprawę powierzono zastępcy rzecznika dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w Poznaniu, Antoniemu Łuczakowi. Ten po odebraniu wyjaśnień od sędzi Frąckowiak nie dopatrywał się podstaw do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Po umorzeniu postępowania przejął je zastępca rzecznika dyscyplinarnego P. Radzik, który uzasadnił, że widzi potrzebę kontynuowania postępowania w sprawie donosu. Zastępca rzecznika dyscyplinarnego P. Radzik przejął również postępowanie w sprawie **sędziego Sławomira Jęksy**. Sędzia Jęksa wydał wyrok uniewinniający wobec Joanny Jaśkowiak, żony Prezydenta Poznania, która podczas jednej

²⁶ Postępowania wobec sędzi Moniki Frąckowiak, Archiwum Represji, Komitet Obrony Sprawiedliwości, <http://komitetobronysprawiedliwosci.pl/wpis-postac/monika-frackowiak/>

²⁷ <http://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,24094513,poznanska-sedzia-monika-frackowiak-odpowie-za-parodie-rozprawy.html>

²⁸ <http://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,24094513,poznanska-sedzia-monika-frackowiak-odpowie-za-parodie-rozprawy.html>

z demonstracji w obronie Konstytucji użyła wulgaryzmów. Działanie sędziego zostało uznane za podważające jego apolityczność. Sędzia P. Radzik skierował sprawę do zastępcy rzecznika dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu, Marioli Głowackiej. Po złożeniu wyjaśnień przez sędziego Jęksę, sędzia Głowacka umorzyła postępowanie, ponieważ nie dopatrzyła się przewinienia dyscyplinarnego²⁹. Krótco po tym sędzia Radzik przejął umorzone postępowanie. W postanowieniu z 20 listopada 2018 roku, wskazał, że „wydanie postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego było prawnie niedopuszczalne”³⁰.

W tej samej symulacji rozprawy sądowej podczas Pol’and’Rock Festival wziął udział sędzia **Arkadiusz Krupa**. W związku z tym on również został wezwany do złożenia wyjaśnień przed zastępcą rzecznika dyscyplinarnego P. Radzikiem. Sędzia Radzik uzasadnia, że sędzia Krupa został wezwany, ponieważ „w trakcie prowadzonej przez siebie parodii rozprawy sądowej użył stroju urzędowego w postaci togi i łańcucha z wizerunkiem orła, co naruszało powagę sprawowanego urzędu i stanowiło ujmę godności sędziego”³¹.

To nie jedyne „przewinienie”, jakiego dopuścił się sędzia Krupa. W związku z jego działalnością artystyczną i satyryczną, tj. rysunkami z serii „Ślepym okiem Temidy”, zastępca rzecznika dyscyplinarnego P. Radzik skierował pismo do prezes Sądu Rejonowego w Łobzie, Sławy Miszel z prośbą o udostępnienie orzecznictwa sędziego za ostatnie trzy lata pracy. Sędzia Radzik poprosił o przesłanie opinii służbowych dotyczących sędziego Krupy, informacji dotyczących „stabilności orzecznictwa” sędziego, terminowości sporządzania uzasadnień, średniej ilości spraw w referacie oraz terminowości wyznaczania spraw”³².

Należy podkreślić, że nie tylko postępowania dyscyplinarne lub wyjaśniające stanowią formę nacisku wobec sędziów. Sędziowie doświadczają również innego rodzaju represji, wynikających najczęściej z podległości służbowej wewnątrz struktury sądu, a także ze strony mediów i polityków. Sędzia Waldemar Żurek, były rzecznik prasowy Krajowej Rady Sądownictwa (przed zmianą ustawy i zmianą składu KRS), decyzją nowej Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie³³ został przeniesiony do innego wydziału wbrew swojej woli. Sędzia Żurek był również rzecznikiem prasowym Sądu Okręgowego w Krakowie, ale został odwołany z tej funkcji. Tę decyzję również podjęła Prezes sądu, mimo że nie uzyskała wcześniej opinii na ten temat od Kolegium Sądu.

²⁹ http://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,24137454,nie-bedzie-dyscyplinarki-wobec-sedziego-ktory-krytykowal-lamanie.html?fbclid=IwAR3qzIwnNcPu9apByx_MANxcccqAVck-55QY-lp3w9HnrVxViadglf2_fpE

³⁰ <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1359801,rzecznik-dyscyplinarny-zajmie-sie-jednak-sprawa-sedziego-slawomira-jeksy.html>

³¹ <https://wiadomosci.wp.pl/sedzia-arkadiusz-krupa-na-celowniku-rzecznika-dyscyplinarnego-za-festiwal-owskiaka-6309785262475393a>

³² <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/sedzia-arkadiusz-krupa-pod-lupa-rzecznika-dyscyplinarnego-sadow,870185.html>

³³ Sędzia Dagmara Pawełczyk-Woicka została powołana na Prezesa Sądu Okręgowego w Krakowie przez Ministra Sprawiedliwości Zbigniewa Ziobrę. OKO.press, <https://oko.press/nominatka-ziobry-w-krakowie-chce-zdegradowac-sedziego-zurka/>

Większość sędziów, wobec których wszczęto postępowania dyscyplinarne, postępowania wyjaśniające lub zastosowano inną metodę represji, to sędziowie zabierający głos w obronie Konstytucji RP, niezależności sądownictwa czy działający aktywnie np. w Stowarzyszeniu Sędziów Polskich IUSTITIA, tj. organizacji zrzeszającej sędziów. Są to osoby, które publicznie zabierają głos w obronie niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Taka działalność jest piętnowana przez rzeczników dyscyplinarnych w sposób szczególny, o czym świadczą powody wezwań sędziów do złożenia wyjaśnień.

Powyższa lista sędziów dotkniętych postępowaniem dyscyplinarnym lub wyjaśniającym nie jest listą zamkniętą. Podobnych przykładów jest coraz więcej³⁴. W obronie sędziów stają m.in. organizacje zrzeszające sędziów, organizacje pozarządowe, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz osoby ze świata nauki, wyrażające swój sprzeciw wobec działań rzeczników dyscyplinarnych. Aktywnie w zakresie wsparcia sędziów dotkniętych postępowaniem dyscyplinarnym działa Komitet Obrony Sprawiedliwości - KOS, który zrzesza organizacje sędziów, prokuratorów, organizacje pozarządowe oraz inne nieformalne inicjatywy działające na rzecz praworządności i obrony sądownictwa w Polsce. Wsparcie powyższych organizacji polega również na pomocy prawnej i przyznaniu sędziom pełnomocników z grona adwokatów i radców prawnych współpracujących z tymi organizacjami.

Podsumowanie

Uzależnienie od polityków decyzji o zarzutach dyscyplinarnych wobec sędziów zagraża niezawisłości sędziów i niezależności sądów. Takim mechanizmem w bardzo łatwy sposób można wpływać na wydawane przez sędziów wyroki i postanowienia. Obecny system może służyć do zastraszania sędziów, a nie do faktycznego dbania o jakość ich pracy i orzecznictwa.

System dyscyplinarny wobec sędziów stał się narzędziem do ścigania tych sędziów, którzy mają odrębne zdanie niż partia rządząca i nie popierają wprowadzanych przez nią szkodliwych i niekonstytucyjnych zmian w systemie sądownictwa. Niespójność w tym zakresie polega na tym, że chociaż jedną z przyczyn wszczynania postępowania przeciwko niektórym sędziom jest zarzut braku apolityczności, to popieranie działań Ministra Sprawiedliwości i partii rządzącej, wykonywanie działań na polecenie Zbigniewa Ziobro i jego współpracowników przez innych sędziów nie jest uznawane za brak apolityczności.

To bardzo niebezpieczny kierunek zmian. Zwłaszcza, jeśli wzywani do złożenia wyjaśnień są sędziowie, którzy korzystają ze swoich uprawnień na mocy Traktatu o Unii Europejskiej i kierują do TSUE pytania prejudycjalne. Mimo że działają w zgodzie z obowiązującym w Polsce prawem, to ich aktywność jest piętnowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości i działających w imieniu Ministra Sprawiedliwości rzeczników dyscyplinarnych.

³⁴ Lista tych sędziów wraz opisem poszczególnych postępowań dostępna jest w Archiwum Represji, na stronie internetowej Komitetu Obrony Sprawiedliwości KOS, <http://komitetobronysprawiedliwosci.pl/archiwum-represji/>

Biogramy Rzeczników Dyscyplinarnych

Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych:

Piotr Schab – Sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie. Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych. Powołany przez Ministra Sprawiedliwości z dniem 4 czerwca 2018 roku

W 1998 roku został sędzią Sądu Rejonowego w Warszawie, a w 2004 roku Sędzią Sądu Okręgowego w Warszawie.

Sędzia był zastępcą rzecznika dyscyplinarnego przy warszawskim sądzie okręgowym. Odmówił wówczas Ministrowi Sprawiedliwości (Zbigniewowi Ziobrze) wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przeciw sędziemu Wojciechowi Łączewskiemu. Sędzia Łączewski był w składzie sędziowskim, który nieprawomocnie skazał na więzienie byłego szefa CBA Mariusza Kamińskiego. W rozmowie z „Wyborczą” mówił, że „nie tylko ja skazałem, wyrok zapadł jednogłośnie”. Według Ziobry złamał w ten sposób tajemnicę narady sędziowskiej.

Sędzia Schab zajmował się również sprawą Mariusza Kamińskiego. Był w składzie, który w 2016 roku uchylił wyrok sądu I instancji i umorzył sprawę byłego szefa CBA, ułaskawionego już wtedy przez Prezydenta Andrzeja Dudę. Sąd z sędzią Schabem w składzie uznał, że Prezydent skutecznie ułaskawił Mariusza Kamińskiego i byłych funkcjonariuszy CBA, chociaż Andrzej Duda zrobił to przed ich prawomocnym skazaniem.

Źródła:

Wikipedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Piotr_Schab (dostęp 21.01.2019)

OKO.press, <https://oko.press/news-oko-press-bedzie-dyscyplinkarki-dla-sedziego-laczewskiego-domagal-sie-minister-ziobro/> (dostęp 21.01.2019)

Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych:

Michał Lasota – Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych. Powołany przez Ministra Sprawiedliwości Zbigniewa Ziobrę z dniem 18 czerwca 2018 roku

Prezes Sądu Rejonowego w Nowym Mieście Lubawskim (z nominacji Zbigniewa Ziobry). W styczniu 2018 roku przyjął stanowisko po poprzedniku usuniętym przez Ministra Sprawiedliwości Zbigniewa Ziobrę.

Relacja z przesłuchania jednego z sędziów przez sędziego Michała Lasotę: <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/jak-przesluchuje-sedziow-z-ca-rzecznika-dyscypliny-pelnomocnik-wyrzucony-z-sali/yq8endl>

Źródło: Wikipedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Micha%C5%82_Lasota (dostęp 21.01.2019)

Przemysław Radzik – Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych.
Powołany przez Ministra Sprawiedliwości z dniem 18 czerwca 2018 roku

Z nominacji Ministra Sprawiedliwości Zbigniewa Ziobry został Prezesem Sądu Rejonowego w Krośnie Odrzańskim.

Do 2005 roku pełnił służbę jako prokurator Prokuratury Okręgowej w Zielonej Górze w VI Wydziale do spraw Przestępczości Zorganizowanej.

O przesłuchaniach sędziego Przemysława Radzika: „Atmosfera podczas przesłuchania była napięta, rzecznicy [Radzik i drugi zastępca rzecznika Michał Lasota – KW] zachowywali się sztywno i formalnie. Przemysław Radzik zadawał pytania w »prokuratorским, agresywnym stylu. Przesłuchania były nagrywane kamerą«” (OKO.press).

Źródła:

Wikipedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Przemysław_Radzik (dostęp 21.01.2019)

OKO.press, <https://oko.press/przemyslaw-radzik-rzecznik-dyscyplinarny-ktory-sciga-innych-sedziow-sam-mial-dyscyplinarke/> (dostęp 21.01.2019)

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

Tel. 500 494 173

patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORKI

Karolina Wąsowska

Prawnik FOR

e-mail: karolina.wasowska@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A ☎ 02-628 Warszawa ☎ tel. 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl ☎ www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) ☎ [t/FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR)